

Sygn. akt *I ACa 473/18*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 kwietnia 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSA Piotr Górecki /spr./

Sędziowie: SA Elżbieta Fijałkowska

SA Małgorzata Gulczyńska

Protokolant: st. sekr. sądowy Ewa Gadomska

po rozpoznaniu w dniu 4 kwietnia 2019 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa **K. S., małoletniej O. S. i małoletniego B. S. reprezentowanych przez matkę K. S.**

przeciwko **Towarzystwu (...) S.A. w W.**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 1 lutego 2018 r. sygn. akt XVIII C 1209/17

1. oddala apelację;

2. zasądza od pozwanego na rzecz powodów 2.700 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Elżbieta Fijałkowska Piotr Górecki Małgorzata Gulczyńska

Sygn. akt IA Ca 473/18

UZASADNIENIE

Powodowie K. S., małoletnia O. S. i małoletni B. S. - zastępowani przez matkę K. S. - wnieśli o zasądzenie od pozwanego Towarzystwa (...) S.A. w W.:

1) odszkodowania uzupełniającego tytułem znacznego pogorszenia sytuacji życiowej na rzecz:

a) K. S. w kwocie 85.000 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 7 czerwca 2016 r. do dnia zapłaty,

b) małoletniej O. S. w kwocie 77.500 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 7 czerwca 2016 r. do dnia zapłaty,

c) małoletniego B. S. w kwocie 77.500 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 7 czerwca 2016 r. do dnia zapłaty;

2) renty na podstawie art. 446 § 2 k.c. na rzecz:

a) małoletniej O. S. w kwocie 440 zł miesięcznie począwszy od 1 lipca 2017 r.,

b) małoletniego B. S. w kwocie 420 zł miesięcznie począwszy od 1 lipca 2017 r.;

3) zwrotu kosztów pogrzebu w wysokości 593,74 zł na rzecz K. S.;

4) zwrotu kosztów procesu na rzecz powodów, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

Pozwana Towarzystwo (...) S.A. w W. wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 1 lutego 2018 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu:

1) zasądził od pozwanego na rzecz:

a) K. S. 55.000 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 7 czerwca 2016 r. do dnia zapłaty,

b) małoletniej O. S. 27.500 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 7 czerwca 2016 r. do dnia zapłaty,

c) małoletniego B. S. 27.500 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 7 czerwca 2016 r. do dnia zapłaty,

2) zasądził od pozwanego na rzecz:

a) małoletniej O. S. skapitalizowaną rentę w kwocie 2.009 zł za okres od 1 lipca 2017 r. do 31 stycznia 2018 r. oraz rentę w kwocie 287 zł płatną miesięcznie, począwszy od lutego 2018 r.,

b) małoletniego B. S. skapitalizowaną rentę w kwocie 1.890 zł za okres od 1 lipca 2017 r. do 31 stycznia 2018 r. oraz rentę w kwocie 270 zł płatną miesięcznie, począwszy od lutego 2018 r.,

3) zasądził od pozwanego na rzecz K. S. kwotę 593,74 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 7 czerwca 2018 r. do dnia zapłaty, tytułem zwrotu kosztów pogrzebu,

4) w pozostałym zakresie powództwo oddalił,

5) koszty zastępstwa procesowego zniósł wzajemnie między stronami (sygn. akt (...)).

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło w oparciu o następujące ustalenia faktyczne.

W dniu 15 lutego 2016 r. w Ś. zmarł T. S. – mąż powódki K. S. oraz ojciec małoletnich powodów O. i B. S..

T. S. zgłosił się w dniu 9 kwietnia 2013 r. do N. (...) M. w Ś., jednej z placówek podmiotu leczniczego (...) sp. z o.o. w M., gdzie miał stwierdzone znamiona barwnikowe tułowia, a jedno z nich – w okolicy lędźwiowej lewej – zostało zakwalifikowane do wycięcia. Lekarzem prowadzącym był P. L.. Zdiagnozowane u T. S. schorzenie wymagało okresowych konsultacji lekarskich oraz wykonywania badań histopatologicznych, celem określenia stanu zaawansowania choroby i ewentualnego podjęcia adekwatnych środków przeciwdziałających rozprzestrzenianiu skutków nowotworu.

W dniu 18 czerwca 2013 r. mąż powódki zgłosił się ponownie w placówce, celem planowego zabiegu wycięcia znamienia. Znamię wycięto i posłano do badania histopatologicznego do Pracowni (...). W dniu 27 czerwca 2013

r. w placówce medycznej wykonano badanie histopatologiczne nr (...), rozpoznając czerniaka złośliwego w postaci guzkowej. Wynik wysłano do (...) B. w dniu 27 czerwca 2013 r. Po wycięciu znamienia chory systematycznie odwiedzał placówkę celem oczyszczenia rany oraz zmian opatrunków, ponieważ założone szwy na jego plecach pękały. O wynikach badania (które są informacją niejawną) chory powinien zostać poinformowany przez lekarza w gabinecie podczas wizyty. Bez zgłoszenia się na wizytę nie można otrzymać wyniku badania, dlatego lekarz odpowiada za przekazanie pacjentowi informacji o wyniku badania. Cały proces obiegu materiału histopatologicznego wraz z finalnie uzyskanym wynikiem powinien podlegać pisemnej rejestracji i powinien być kontrolowany pod kątem opóźnień lub ewentualnych pomyłek. Za powyższe czynności odpowiedzialna jest spółka (...) sp. z o.o. w M.

Na przełomie czerwca i lipca 2013 r. T. S. był kilkakrotnie w Przychodni (...) – około 4-5 razy – aby dowiedzieć się czy są już dostępne wyniki jego badania histopatologicznego. Za każdym razem jednak był informowany przez pracownicę recepcji, która przeszukiwała półkę w recepcji, na której zgromadzone są wyniki badań nadchodzące z placówek zewnętrznych, że wyniku jeszcze nie ma. Pracownica informowała przy tym męża powódki, że gdyby wynik badania był niepokojący, to zadzwoniono by do pacjenta niezwłocznie, bez czekania na wyniki w formie listowej. Do przychodni udała się również K. S. i wówczas pracownica recepcji okazała zniecierpliwienie nadmiernym – według niej – zainteresowaniem małżonków S. tym wynikiem. Pouczyła powódkę, że pacjent otrzymał wyraźną informację od lekarza, że sam ma się nie dopytywać o wynik badania, albowiem placówka poinformuje telefonicznie pacjenta o wyniku, jeśli jest nieprawidłowy. Jednocześnie wskazano, że – skoro ze strony M. nie ma żadnej informacji – to znaczy, że stan zdrowia pacjenta jest prawidłowy i nie ma się niczym niepokoić.

Podczas konsultacji w dniu 9 lipca 2013 r. w placówce M. T. S. został poinformowany przez lekarza, że jego stan zdrowia uległ poprawie i może zakończyć leczenie. Stwierdzono gojenie się rany pod strupem w części środkowej rany. Lekarz przeprowadził badanie i zapoznał się z dokumentacją medyczną chorego, przy czym T. S. był przekonany, że lekarz dysponował wówczas kompletną dokumentacją, w tym wynikiem histopatologicznym. W rzeczywistości, w dokumentacji z tego okresu, którą dysponował lekarz, nie było wzmianki o otrzymanym wyniku badania histopatologicznego. Kierując się opinią lekarza, T. S. zakończył leczenie.

W dniu 26 marca 2014 r. mąż powódki zgłosił się na wizytę do placówki medycznej, w trakcie której zdiagnozowano powiększony od dwóch dni jeden węzeł pachowy po stronie lewej – ruchomy, lekko tkliwy, o średnicy 3 cm. Mężczyzna myślał, że powiększenie węzła chłonny był efektem przeziębienia. Zalecono kontrolę za dwa tygodnie. Po wyjściu z gabinetu lekarskiego mężczyzna udał się do rejestracji, aby umówić się na zaleconą wizytę w wyznaczonym terminie, jednakże pracownica rejestracji – po ustaleniu z lekarzem, że sprawa nie jest pilna – zapisała T. S. na najbliższy dowolny termin, tj. 8 maja 2014 r., usprawiedliwiając wyznaczenie takiej daty świętami wielkanocnymi oraz weekendem majowym. Zgodnie z ustaleniami mąż powódki stawiał się na kontroli lekarskiej w dniu 8 maja 2014 r. Podczas badania stwierdzono, że stan chorego nie uległ żadnym zasadniczym zmianom, a w wywiadzie stwierdzono powiększony ruchomy węzeł chłonny średnicy około 3 cm w obrębie lewej pachy, niebolesny. Zalecono wykonanie rtg płuc i usg pachy i piersi. Wykonano również biopsję węzła chłonny.

W dniu 30 maja 2014 r. przeprowadzono badanie histopatologiczne. Wynik badania histopatologicznego nr (...) został wysłany do placówki M. w dniu 10 czerwca 2014 r. W dokumentacji medycznej pacjenta z okresu od 26 marca 2014 r. do 10 czerwca 2014 r. nadal nie było wzmianki o wyniku badania histopatologicznego z wycięcia z dnia 18 czerwca 2013 r. Diagnostyka była ukierunkowana na poszukiwanie ogniska pierwotnego uogólnionego już nowotworu. W dniu 16 lipca 2014 r. postawiono diagnozę czerniaka złośliwego tułowia, z przerzutem do węzła chłonny.

Chory oczekiwał na dalsze leczenie onkologiczne; przebywał w Szpitalu w Ś. na Oddziale (...) w okresach: od 31 lipca 2014 r. do 9 sierpnia 2014 r., od 18. do 29 sierpnia 2014 r., od 15. do 19 września 2014 r., od 27. do 30 października 2014 r. – w związku z chemioterapią paliatywną. We wskazanym okresie jednocześnie T. S. oraz powódka podejmowali działania związane z wyjaśnieniem postępującego przebiegu choroby, w tym z kwestią wyników badania histopatologicznego. Pismem z dnia 22 lipca 2014 r. T. S. zwrócił się do NS ZOZ M. w Ś. o udzielenie informacji (danych personalnych) dotyczącej osoby, która przyjmowała (otrzymała) jego wynik badania histopatologicznego nr (...) z dnia 27 czerwca 2013 r. W odpowiedzi na powyższe – pismem z dnia 28 lipca 2014 r. – dyrektor zarządzający (...) sp.

z o.o. – poinformował, że prowadzony przez placówkę system rejestracji wyników histopatologicznych obejmuje bazę danych od kwietnia 2014 r., w związku z czym M.-B. nie posiada danych na temat tego czy i kiedy przedmiotowy wynik trafił do firmy. Wskazano jednocześnie, że wszelkie dane dotyczące przebiegu choroby, w tym wykonane w jej trakcie wyniki badań, winna zawierać historia choroby, za której prowadzenie odpowiada lekarz leczący. Podano nadto, że w historii choroby T. S. brak jest adnotacji lekarza o wyniku badania histopatologicznego.

Pismem z dnia 28 sierpnia 2014 r. pełnomocnik T. S. poinformował placówkę medyczną, że w wyniku rażącego zaniedbania ze strony placówki nie został poinformowany o wyniku badania histopatologicznego nr (...) zawierającego diagnozę o czerniaku 3. stopnia, wymagającym podjęcia natychmiastowego leczenia w związku z czym doszło do rozwoju czerniaka 5. stopnia i mężczyzna walczy o życie. Wniesiono o pokrycie dotychczasowych kosztów leczenia i wydatków związanych z leczeniem poszkodowanego w łącznej kwocie 3.099,62 zł z ustawowymi odsetkami od dnia doręczenia pisma do dnia zapłaty, zwrot utraconego przez męża powódki zarobku w łącznej kwocie 2.911,26 zł z ustawowymi odsetkami od dnia doręczenia pisma do dnia zapłaty oraz wypłacenie T. S. kwoty 250.000 zł tytułem odszkodowania za utratę zdrowia spowodowaną niepodjęciem w czerwcu 2013 r. leczenia zdiagnozowanego wówczas czerniaka 3. stopnia z ustawowymi odsetkami od dnia doręczenia pisma do dnia zapłaty.

(...) sp. z o.o. posiadała umowę obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej podmiotu wykonującego działalność leczniczą u pozwanego, Towarzystwa (...) S.A. z siedzibą w W., potwierdzoną polisą serii (...) numer (...) z okresem ochrony ubezpieczeniowej od dnia 1 stycznia 2013 r. do dnia 31 grudnia 2013 r. W trakcie postępowania likwidacyjnego została wydana w dniu 2 stycznia 2015 r. opinia lek. med. D. P., specjalisty chirurgii ogólnej i onkologicznej r. w której ustalono, że (...) sp. z o.o. i zatrudniony w tej placówce lekarz – (...) – dopuścił się błędu medycznego, nie informując pacjenta o wyniku badania histopatologicznego z dnia 18 czerwca 2013 r. Bazując na wnioskach wskazanej opinii pozwany, decyzją z dnia 4 lutego 2015 r., przyznał poszkodowanemu T. S. zadośćuczynienie za krzywdę w kwocie 75.000 zł oraz odszkodowanie w kwocie 3.443 zł. Uwzględniono przy tym, że na skutek opóźnienia rozpoznania czerniaka złośliwego, następstwem zdrowotnym u poszkodowanego było uogólnienie choroby nowotworowej i 75% trwały uszczerbek na zdrowiu. W pozostałym zakresie wskazano, że 25% odpowiedzialności za szkodę ponosi T. S., ponieważ pacjent winien być zainteresowany swoim wynikiem badania histopatologicznego, tym bardziej że zostało odnotowane, że materiał do takiego badania został wysłany.

W związku ze szkodą zarejestrowaną u pozwanego pod numerem (...) pełnomocnik powodów, pismem z dnia 29 lutego 2016 r., poinformował pozwaną, że w następstwie zdarzenia objętego wyżej opisaną szkodą T. S. zmarł w dniu 15 lutego 2016 r., pozostawiając żonę K. S. i dwoje dzieci: O. S., urodzoną w dniu (...), oraz B. S. urodzonego w dniu (...). W związku z powyższym powodowie złożyli wniosek o:

- 1) wypłacenie małoletnim O. S. i B. S. kwot po 100.000 zł, a K. S. 50.000 zł, łącznie 250.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia doręczenia niniejszego pisma do dnia zapłaty tytułem stosownego odszkodowania za śmierć T. S. spowodowaną niepodjęciem przez (...) sp. z o.o. w czerwcu 2013 r. leczenia zdiagnozowanego wówczas czerniaka trzeciego stopnia, z uwagi na znaczne pogorszenie się sytuacji życiowej powodów w związku ze śmiercią T. S.;
- 2) wypłacenie małoletnim O. S. i B. S. renty (na podstawie art. 446 § 2 k.c.) w kwocie po 700 zł miesięcznie na każde dziecko, łącznie po 1.400 zł miesięcznie, płatnej do 10. dnia każdego miesiąca począwszy od dnia 1 marca 2016 r. do dnia podjęcia pracy przez małoletnich, z ustawowymi odsetkami z raze opóźnienia w płatności którejkolwiek raty;
- 3) zwrot K. S. kosztów pogrzebu T. S. w części niepokrytej przez zasilek pogrzebowy, tj. kwoty 2.374,94 zł z ustawowymi odsetkami od dnia doręczenia pisma do dnia zapłaty.

W wyniku przeprowadzonego postępowania likwidacyjnego, decyzją z dnia 7 czerwca 2016 r., pozwany uznał roszczenie powodów w odniesieniu do żądania: odszkodowania na podstawie art. 446 § 3 k.c., renty na podstawie art. 446 § 2 k.c. oraz kosztów pogrzebu na podstawie art. 446 § 1 k.c. i dokonał wypłaty łącznej kwoty 64.341,20 zł. W decyzji wskazano, że na odszkodowanie w łącznej kwocie 60.000 zł składają się:

1) odszkodowanie dla K. S. w kwocie 15.000 zł z powodu znacznego pogorszenia jej sytuacji życiowej po śmierci męża T. S.;

2) odszkodowanie dla O. S. w kwocie 22.500 zł z powodu znacznego pogorszenia jej sytuacji życiowej po śmierci ojca T. S.;

3) odszkodowanie dla B. S. w kwocie 22.500 zł z powodu znacznego pogorszenia jego sytuacji życiowej po śmierci ojca T. S..

Pozwany uznał koszty pogrzebu poniesione przez powódkę K. S. do kwoty 1.781,20 zł.

Pozwany przyznał też na rzecz małoletniej O. S. rentę w kwocie po 360 zł miesięcznie, zaś na rzecz małoletniego B. S. rentę w kwocie po 280 zł miesięcznie. Na rzecz małoletniej córki zmarłego renta została wypłacona za okres od marca do czerwca 2016 r. włącznie w kwocie 1.440 zł, natomiast na rzecz małoletniego syna zmarłego – za ten sam okres w kwocie 1.120 zł.

T. S. (ur. (...)) pozostawał w związku małżeńskim z powódką K. S.. Małżonkowie wspólnie wychowywali dzieci pochodzące z ww. związku małżeńskiego: małoletnią O. S., urodzoną dnia (...), oraz małoletniego B. S. urodzonego dnia (...) Zamieszkiwali przez cały okres małżeństwa w Ś. z bratem ojca powódki T. K., w jego mieszkaniu.

Przed urodzeniem dzieci powódka pracowała na stanowisku sprzedawcy w sklepie za wynagrodzeniem w wysokości około 1.200 zł miesięcznie. W okresie, gdy była w ciąży nie pracowała. Potem małżonkowie uzgodnili, że powódka wróci do pracy, gdy ich syn B. pójdzie do szkoły podstawowej. Zajmowała się przede wszystkim obowiązkami domowymi oraz wychowywaniem dzieci. Małżonkowie stanowili zgodną i kochającą się rodzinę, wspierali się wzajemnie. Dzieci oraz żona były najistotniejszymi osobami w życiu T. S., a on sam był bardzo zaangażowany w realizację obowiązków rodzicielskich, nawet po zdiagnozowaniu poważnej choroby. Jego działania i postawa były motorem napędowym życia rodzinnego: zajmował się aktywnie dziećmi zaprowadzając je na basen, organizując wycieczki rowerowe, grę w piłkę, wyjazdy nad jezioro. Zachęcał dzieci do aktywności fizycznej i wspierał je w treningach. Sam również był człowiekiem w tej sferze bardzo aktywnym: ćwiczył boks, biegał, jeździł na rowerze, chodził na siłownię. Był również zaangażowany w prace domowe – pomagał w naprawianiu sprzętów.

Mąż powódki był zatrudniony od 28 maja 2003 r. do 12 lutego 2015 r. w Przedsiębiorstwie (...) w Ś. na stanowisku brygadzysty za wynagrodzeniem w kwocie 3.158 zł brutto miesięcznie, tj. około 3.000 zł netto miesięcznie w ramach umowy o pracę na czas nieokreślony. Uzyskiwał dodatkowe środki pieniężne z tytułu przepracowanych nadgodzin w kwocie około 200 zł miesięcznie.

W trakcie choroby męża powódki, decyzją O. (...) z dnia 19 września 2014 r., znak: (...), przyznano T. S. zasiłek pielęgnacyjny z tytułu niepełnosprawności od 1 lipca 2014 r. do 30 września 2016 r. w wysokości 153zł miesięcznie. Decyzją O. (...) z dnia 20 listopada 2015 r., znak: (...) przyznano K. S. specjalny zasiłek opiekuńczy na męża od 1 listopada 2015 r. do 30 września 2016 r. w wysokości 520 zł miesięcznie. Po śmierci męża powódka wraz z dwójką małoletnich dzieci oraz wujem w dalszym ciągu zamieszkuje w mieszkaniu T. K. w Ś.. Koszt utrzymania tego mieszkania obejmuje łączną kwotę w wysokości 690,13 zł miesięcznie, w tym 344,75 zł za czynsz, 77,88 zł za prąd, 22,50 zł za gaz, 60 zł za internet, 65 zł za radio i telewizję oraz 120 zł tytułem opłat za telefony powódki i małoletnich powodów, co w przeliczeniu na jedną osobę daje kwotę 230 zł miesięcznie (tj. 690,13 zł/3).

Wobec śmierci męża zmieniła się sytuacja materialna powódki i jej dzieci, a także okoliczności związane z przyznawanymi środkami pieniężnymi z budżetu Państwa. Decyzją O. (...) z dnia 23 lutego 2016 r., znak: (...), uchylono ostateczną decyzję (...) z dnia 20 listopada 2015 r., znak: (...), przyznającą specjalny zasiłek opiekuńczy w związku z opieką nad T. S. od 1 listopada 2015 r. do 30 września 2016 r., uznając jednocześnie do wypłaty przysługujące powódce świadczenia za okres od 1 lutego 2016 r. do 15 lutego 2016r. w kwocie 260 zł. Decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, II Oddziału w P., z dnia 7 marca 2016 r., znak: (...), przyznano powódce rentę rodzinną, decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, II Oddziału w P., z dnia 16 marca 2016 r., znak: (...), dokonano waloryzacji renty rodzinnej

przyznanej powódce i określono świadczenie od 1 marca 2016 r. na poziomie 1.250,87zł netto, co dało 416 zł na każdą z trzech uprawnionych osób. Wskazane środki pomogły powódce i jej dzieciom w utrzymaniu się po śmierci męża i ojca, z uwzględnieniem przyznanych przez pozwanego kwot odszkodowania na mocy decyzji z dnia 7 czerwca 2016 r., tj.: 15.000 zł dla powódki z tytułu znacznego pogorszenia sytuacji życiowej po śmierci męża; 22.500 zł dla każdego z małoletnich z tytułu znacznego pogorszenia sytuacji życiowej po śmierci ojca; oraz przyznanej renty na rzecz małoletnich: w kwocie 360 zł miesięcznie na rzecz małoletniej O. i 280 zł miesięcznie na rzecz małoletniego B..

W związku z pogrzebem męża powódka poniosła wydatek w łącznej kwocie 6.374,94 zł.

Sytuacja małoletnich powodów – zarówno w aspekcie emocjonalnym jak i materialnym – po śmierci T. S. - uległa zmianie.

Małoletnia O. S. ma obecnie 13 lat i śmierć ojca wpłynęła negatywnie na jej psychikę, zdrowie oraz wyniki w nauce; małoletnia musiała szybciej dojrzeć w zaistniałej w rodzinie sytuacji, co spowodowało że zamknęła się w sobie. Dziewczynka ma problemy z matematyką oraz językiem angielskim i w zakresie ww. przedmiotów wykazuje obniżone wyniki. O. S. przed śmiercią ojca była aktywna fizycznie i uprawiała sport, będąc motywowaną w tym względzie przez ojca. Trenowała taekwondo i odnosiła na tym polu sukcesy. T. S. jeździł z córką na treningi i zawody, zawsze jej kibicował. Po śmierci ojca zaczęła mieć problemy z utrzymaniem prawidłowej wagi, co wiązało się z koniecznością poddania stałej kontroli przez lekarza dietetyka w poradni żywieniowej. Adekwatna masa ciała do uprawianej przez małoletnią dyscyplinę sportu jest nieodzowna, jeśli dziewczynka chce odnosić sukcesy sportowe w swojej kategorii wagowej. Motywacja małoletniej w zakresie utrzymywania prawidłowej wagi spadła znacząco po śmierci ojca; dziewczynka emocjonalnie bardzo przeżyła jego śmierć. Przed wyjazdem na jakiegokolwiek zawody sportowe małoletnia najpierw idzie odwiedzić cmentarz, żeby pożegnać się z tatą. Opowiada o tym jak tata bardzo cieszyłby się z osiągniętych przez nią sukcesów w sporcie. Początkowo miała zawahania i chciała zrezygnować z treningów, jednakże – przez wzgląd na pamięć o tacie, który mobilizował ją do aktywności – ostatecznie zdecydowała się kontynuować uprawianie sportu i stara się mobilizować w nowej sytuacji życiowej.

Małoletnia w roku szkolnym 2016/2017 ukończyła VI klasę Szkoły Podstawowej nr (...) w Ś.. Jest członkiem U. (...) w Ś. i regularnie uczęszcza na zajęcia, około trzy razy w tygodniu. Koszty jej utrzymania zamykają się w miesięcznej kwocie około 1.329 zł, na którą składają się jednostkowe wydatki: 230 zł tytułem udziałów w kosztach utrzymania mieszkania, 370 zł za wyżywienie (z uwzględnieniem opłat za obiady w szkole), 100 zł tytułem opłat związanych ze szkołą (w tym: wyprawka, koszty (...), składek klasowych, ubezpieczenia, wyjść do kina i teatru, wycieczek i upominków okolicznościowych), 121 zł za wydatki związane z treningami (w tym: opłata za treningi, dopłata za wyjazdy na zawody sportowe, koszty dresu), 150 zł za poradnię dietetyczną, 150zł za odzież i obuwie, 20 zł za lekarstwa, witaminy i suplementy oraz 80 zł za środki czystości i kosmetyki. Dodatkowo powódka w ramach ww. kosztów ponosi opłaty związane z wyjazdami małoletniej na obozy sportowe – w sezonie letnim wydatek oscylował w granicach 1.300 zł, co daje około 108zł miesięcznie tytułem kosztów związanych z obozami sportowymi O.; obozy odbywają się mniej więcej dwa razy w roku.

Obecnie pozwana nie ma wystarczających środków na zapłatę za wyjazd córki na obóz sportowy. Powódce pomagają inne osoby, których dzieci też trenują w klubie.

Małoletni B. S. ma obecnie 8 lat i okoliczność śmierci ojca dopiero zaczyna do niego docierać. Nieobecność zmarłego rodzica – szczególnie z uwagi na fakt, że chłopiec w tym wieku zaczyna już coraz bardziej potrzebować męskiego wzorca – jest dotkliwa. Małoletni jest uczniem II klasy Szkoły Podstawowej nr (...) w Ś.. Jest dzieckiem aktywnym fizycznie – początkowo tak jak siostra trenował sztuki walki (taekwondo), natomiast aktualnie około dwa – trzy razy w tygodniu uczestniczy w treningach piłki nożnej w K. (...)w Ś..

Koszty utrzymania małoletniego zamykają się w miesięcznej kwocie 1.208 zł, obejmując wydatki w wysokości: 230 zł tytułem udziałów w kosztach utrzymania mieszkania, 470 zł za wyżywienie (z uwzględnieniem opłat za obiady w szkole), 100zł tytułem opłat związanych ze szkołą (w tym: wyprawka, koszty (...), składek klasowych, ubezpieczenia, wyjść do kina i teatru, wycieczek i upominków okolicznościowych), 98 zł za wydatki związane z treningami (opłata za

treningi, koszt stroju sportowego zakupionego w klubie, koszt obuwia sportowego i rękawic bramkarskich oraz piłki nożnej), 200 zł za odzież i obuwie, 40 zł za lekarstwa, witaminy i suplementy oraz 70zł za środki higieny i czystości. Wskazane koszty małoletnich powódka pokrywa m.in. z uzyskanych od ubezpieczyciela rent na dzieci oraz z renty z ZUS, w łącznych kwotach: 776 zł na małoletnią O. (360 zł + 416 zł) oraz 696 zł na małoletniego B. (280 zł + 416 zł). Nadto powódka uzyskuje świadczenie wychowawcze „Rodzina 500+”.

Z otrzymanego od pozwanego w czerwcu 2016 r. odszkodowania w łącznej kwocie 60.000 zł pozwana przeznaczyła środki pieniężne na spłatę niezbędnych zadłużeń i zobowiązań:

- kwotę 20.000 zł tytułem spłaty kredytu hipotecznego zaciągniętego za życia T. S. – na mocy ugody zawartej w dniu 5 września 2016 r.;

- kwotę 4.635 zł na spłatę zadłużenia czynszowego za spadkowe mieszkanie położone w Ś. przy ul. (...), które powódka K. S. otrzymała w spadku we wrześniu 2015 r.;

- kwotę 4.000 zł na niezbędny remont mieszkania spadkowego, które było zagrzybione, tj.: wymianę okien za 2.000 zł oraz malowanie i szpachlowanie za 2.000 zł;

- kwotę 24.000 zł na bieżące wydatki od czerwca 2016 r. do lipca 2017 r., tj.: po 1.700 zł miesięcznie przez 14 miesięcy na: wyżywienie, napoje, odzież, obuwie, leki, środki higieny.

W takim stanie rzeczy, na dzień 4 sierpnia 2017 r. – tj. momentu wytoczenia powództwa – do dyspozycji pozostawała powódce kwota w wysokości około 5.000 zł z przyznanego od pozwanego odszkodowania, które powódka przeznaczyła w dalszej kolejności na utrzymanie rodziny w kolejnych miesiącach. Powódka spłaca również pożyczkę zaciągniętą jeszcze przez T. S. w kwocie 8.291,90 zł, w miesięcznych ratach po 250 zł do (...), a nadto pożyczkę zaciągniętą za życia męża w kwocie 7.108,76 zł w miesięcznych ratach po 180 zł. W związku z mieszkaniem spadkowym powódka ponosi koszt czynszu w wysokości 422 zł. Przedmiotowy lokal nie jeszcze zdalny do zamieszkania i mimo przeprowadzenia najpotrzebniejszych prac remontowych konieczne są dalsze prace i wyposażenie mieszkania w najpotrzebniejsze sprzęty. K. S. ponosi również koszty związane z eksploatacją samochodu marki O. (...) z 1997 r. w kwocie około 300 zł miesięcznie oraz pokrywa składkę ubezpieczeniową z tytułu polisy zawartej z (...) .U. S.A. w kwocie 60 zł miesięcznie.

Od powyższego wyroku w części obejmującej rozstrzygnięcie co do renty dla małoletnich powodów (pkt 2a i b wyroku) oraz co do kosztów postępowania (pkt 5 wyroku), apelację wniosła pozwana spółka ubezpieczeniowa podnosząc następujące zarzuty odwoławcze:

1) naruszenie art. 446 § 2 k.c. „przez nieprawidłowe uznanie, że w niniejszej sprawie istnieją przesłanki do zasądzenia renty na rzecz małoletnich w sytuacji, gdy renta dotychczas wypłacana przez pozwaną wspólnie z rentą uzyskaną z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych przewyższają kwotę uzyskiwaną przez zmarłego (...)”,

2) „błąd w ustaleniach faktycznych polegający na nieprawidłowym uznaniu, że odpowiedzialność pozwanego w zakresie renty na rzecz małoletnich powinna być oszacowana na poziomie 80% (...)”.

W oparciu o powyższe zarzuty autor apelacji wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa i zasądzenie od powodów kosztów postępowania za obie instancje.

Powodowie wnieśli o oddalenie apelacji i zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kosztów procesu za II instancję.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu zważył, co następuje.

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie. Sąd odwoławczy podzieliła ustalenia faktyczne sądu I instancji i tym samym przyjmuje je za własne. Wypada zatem w tym miejscu odnieść się do zarzutów apelacyjnych, poczynając od zarzutu naruszenia prawa procesowego.

Na wstępie wypada zauważyć, że zarzut błędu w ustaleniach faktycznych nie stanowi odrębnego zarzutu apelacji, bowiem „błąd w ustaleniach faktycznych” nie jest błędem samym w sobie, ale zawsze jest wynikiem naruszenia przez sąd jakiegoś innego przepisu normującego postępowanie dowodowe. Najczęściej jest on wynikiem naruszenia dyrektyw oceny materiału dowodowego, czyli wynikiem naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.). Najpierw bowiem sąd narusza jakiś przepis o postępowaniu dowodowym i potem w następstwie tego naruszenie błędnie ustala stan faktyczny. Pozwany w swoim odwołaniu nie wskazał jakie to konkretnie dowody sąd I instancji ocenił wadliwie dochodząc do wniosku, że odpowiedzialność pozwanego w zakresie renty powinna być „oszacowana na 80%”, a na powódce powinna spoczywać ta odpowiedzialność na poziomie 20%. Niemniej jednak przypomnieć należy, że zgodnie z art. 446 § 2 zd. 1 k.c. „Osoba, względem której ciążył na zmarłym ustawowy obowiązek alimentacyjny, może żądać od zobowiązanego do naprawienia szkody renty obliczonej stosownie do potrzeb poszkodowanego oraz do możliwości zarobkowych i majątkowych zmarłego przez czas prawdopodobnego trwania obowiązku alimentacyjnego”. Pozwany jako ubezpieczyciel odpowiada zatem w granicach jakie wynikają z przywołanego przepisu. Nie budziły zastrzeżeń ustalenia sądu I instancji, co do usprawiedliwionych kosztów utrzymania małoletnich powodów. Koszty te w przypadku małoletniej O. wynosiły około 1.329 zł miesięcznie (230 zł tytułem udziałów w kosztach utrzymania mieszkania + 370 zł za wyżywienie + 100 zł za opłaty na szkołę + 121 zł za wydatki związane z treningami + 150 zł za poradnię dietetyczną + 150 zł za odzież i obuwie + 20 zł za lekarstwa, witaminy i suplementy + 80 zł za środki czystości i kosmetyki + 108 zł na wydatki związane z treningami). Z kolei w przypadku kosztów utrzymania małoletniego B., koszty utrzymania wynosiły około 1.208 zł (tj. 230 zł tytułem udziałów w kosztach utrzymania mieszkania + 470 zł za wyżywienie + 100 zł za opłaty szkolne + 98 zł za wydatki związane z treningami + 200 zł za odzież i obuwie + 40 zł za lekarstwa, witaminy i suplementy + 70 zł za środki higieny i czystości). Skoro matka małoletnich powodów nie pracowała w ostatnim okresie zarobkowo z uwagi na konieczność sprawowania pieczy nad dziećmi, udział finansowy w kosztach utrzymania dzieci zmarłego ich ojca powinien być znaczniejszy. T. S. będąc jedynym żywicielem rodziny zarabiał z nadgodzinami ok. 3.200 zł netto miesięcznie. Mógł on zatem partycypować w kosztach utrzymania dzieci w granicach 80% tych kosztów, a więc odpowiednio 1.063 zł i 966 zł miesięcznie. Jest rzeczą oczywistą, że nie jest możliwym bardzo precyzyjne ustalenie kosztów utrzymania dzieci. Mogą one wahać się w poszczególnych miesiącach. Niemniej jednak nie powinny być one wyższe od wskazanych wyżej. Powyższe ustalenia sądu I instancji nie były dowolne, a więc sprzeczne z zasadami swobodnej oceny dowodów. Zasadnie zatem Sąd I instancji uznał, że na rzecz małoletniej O. adekwatne jest uwzględnienie kwoty miesięcznej w wysokości 287 zł (tj. $1.329 \text{ zł} \times 80\% = 1.063,2 \text{ zł} - 416 \text{ zł} - 360 \text{ zł} = 287 \text{ zł}$), natomiast jeśli chodzi o małoletniego B., odpowiednią dla zaspokojenia jego usprawiedliwionych potrzeb po śmierci ojca – stosownie do procentowej odpowiedzialności ubezpieczyciela – jest kwota 270 zł (tj. $1.208 \text{ zł} \times 80\% = 966,4 \text{ zł} - 416 \text{ zł} - 280 \text{ zł} = 270 \text{ zł}$).

Nie był trafny zarzut naruszenia art. 446 § 2 k.c. „przez nieprawidłowe uznanie, że w niniejszej sprawie istnieją przesłanki do zasądzenia renty na rzecz małoletnich w sytuacji, gdy renta dotychczas wypłacana przez pozwaną wespół z rentą uzyskaną z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych przewyższają kwotę uzyskiwaną przez zmarłego (...)”. Należy jedynie zauważyć, że wypłacane dotychczas kwoty przez ZUS jak i pozwanego wynosiły 776 zł miesięcznie co do małoletniej O. oraz 696 zł miesięcznie na rzecz małoletniego B.. Były więc nieznacznie tylko wyższe, aniżeli 50% usprawiedliwionych kosztów ich utrzymania. Nie sposób odnieść się szerzej do podniesionego zarzutu z uwagi na lakoniczność jego uzasadnienie. Innych rzutów odwoławczych pozwany nie zgłaszał.

Mając powyższe na uwadze, sąd odwoławczy apelację oddalił jako bezzasadną (art. 385 k.p.c.).

W pkt 2 wyroku sąd drugiej instancji zasądził od pozwanego na rzecz powodów 2.700 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym (art. 98 k.p.c. i § 2 pkt 5 oraz § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie).

Elżbieta Fijałkowska Piotr Górecki Małgorzata Gulczyńska

--	--	--